

ביאורים

חברה שאינה טובה משפיעה לרעה. הסיבה לכך היא שהאדם חברתי בטבעו. אדם רוצה להיות מקובל ומוערך בחברה, ולכן חלק מהטבע שלו הוא להיות קשוב לרחשי הסביבה ולדעותיהם של חבריו. זו הסיבה שצריך להתרחק מחברה שלילית.

חברה כזו מתחלקת לשניים: **טיפשים** - דהיינו אנשים שאין להם תורה, ועוסקים רק בהבלים ושטויות. אלו יכולים להיות אנשים אינטלקטואלים וחכמים מאוד, אך מרכז עולמם הוא הצדדים החיצוניים של החיים ולא ערכי הנצח של התורה. אדם שנמצא בחברתם ישים במרכזו מחשבותיו בדיוק אותו דבר זמני וחולף שהם שמים במרכזו. למשל, אם הם מדברים כל הזמן על פלאפונים ושדרוגים הוא ינסה להיות 'מבין' באותו נושא וימצא את עצמו מתעסק בו ללא הרף.

הסוג השני של חברה שלילית הוא החוטאים. אלו אנשים שעולם הערכים שלהם רקוב ומקולקל, ולכן הם עוברים על דבר ה' באופן ממש. כדי להצדיק את מעשיהם הם הופכים את העברה למשהו מתוק ומזלזלים בעולם הערכים שהתורה מציבה. אדם שנמצא בחברתם, גם אם הוא שומר תורה ומצוות, מושפע ממעשיהם. החטא כבר לא נראה לו חמור ונורא כמו לפני שפגש את חבריו, וכן משהו מחרדת הקודש שלו כלפי התורה ונושאה מתעמעם. שלהבת אש הקודש שלו מוקטנת, ומכאן הדרך לכיבויה היא קצרה מאוד.

צריך להתנתק מחברים כאלו במהירות האפשרית. אדם שנקלע לחברה כזו ינהג כך: **מגננה מעשית** - יתעלם מהלעג שהוא סופג על עבודת ה' שלו. **התקפה** - ילעג להם בחזרה, ואפילו, אומר הרמח"ל, יבזם! זה יחזק גם אותו וגם את כל הסביבה שלא לקבל את דברי הלעג של אותם מלעיגים. **עבודה פנימית** - לחשוב ששווה לוותר על התמיכה החברתית העכשווית ולזכות לתמיכה רחבה הרבה יותר - העולם ומלואו, עם ישראל לדורותיו, הקב"ה וכל פמליה של מעלה איתך בדבקותך בעבודת ה'!

הרחבות

• ההשפעה החברתית

והמפסיד השלישי, הוא החברה. לחברה יש השפעה גדולה על אופי האדם ומעשיו. לכן הדגישו חז"ל: "הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע" [אבות א, ז]. ומסביר שם רבנו יונה: "ואוי לרשע אוי לשכנו כי הוא חוטא... כל המדבק לרשעים אף על פי שאינו עושה כמעשיהם נוטל שכר כיוצא בהם".

הדגשת הריחוק כה גדולה עד שהוסיפו חכמים להרחיק את האדם מרשעים אפילו למטרת לימוד תורה: "אל תתחבר לרשע ואפילו לתורה" [אבות דרבי נתן ט, ו].

לעומת זאת מדריכים חז"ל "קנה לך חבר" [אבות א, ו], ומסביר הרמב"ם בפירושו: "הכוונה בזה שצריך לאדם שיקנה אוהב לעצמו שיתקנו בו מעשיו וכל עניניו כמו שאמרו [תענית כג.] או חברותא או מיתותא (או חבר או מיתה). והחברים - שלושה מינים: חבר תועלת, וחבר נחת, וחבר מעלה. אמנם חבר התועלת, הרי הוא כחברות שני השותפים, וחברות המלך והיילוי. ואמנם חבר הנחת, הרי הוא שני מינים: חבר הנאה, וחבר ביטחון. אמנם חבר ההנאה, הרי הוא כחברות לנקבות וכיוצא בה. ואמנם חבר הביטחון, הרי הוא שיהיה לאדם חבר שתבטח נפשו בו, לא ישמר ממנו לא במעשה ולא בדיבור, ויגלה לו כל עניניו, הנאה מהם והמגונה, מבלי חשש ממנו שישגהו בכל זה חסרון, לא אצלו ולא אצל זולתו. כי אם יגיע לנפש ביטחון באיש עד לזה השעור - תמצא רוב נחת בשיחתו ובחברותו. ואוהב המעלה, הוא שתהיה תאות שניהם וכוונתם למטרה אחת, והיא: הטוב, וירצה כל אחד להעזר בחברו בהגיע הטוב ההוא לשניהם יחד. וזה הוא החבר אשר ציוה לקנותו, והוא כחברות הרב לתלמיד והתלמיד לרב".

לרפואת חיים בן זוהרה הי"ו

והמפסיד השלישי, הוא החברה. דהיינו, חברת הטפשים והחוטאים, והוא מה שהקתוב אומר (משלי ג, ט), "ורעה כסילים ירוע", כי הנה אנחנו רואים פעמים רבות, אפלו אחר שנתאמת אצל האדם חובת העבודה והזהירות בה, יתרפה ממנה או יעבר על איזה דברים ממנה, כדי שלא ילעגו עליו חבריו או כדי להתערב עמָהם. והוא מה ששאלמה מזהיר ואומר (משלי כד, כא), "עם שונים אל תתערב".

פי אם יאמר לך אדם, "לעולם תהא דעתו של אדם מערבת עם הבריות" (כתובות י"ז ע"א), אף אתה אומר לו, במה דברים אמונים? בבני אדם שעושים מעשי אדם, אף לא בבני אדם שעושים מעשי בהמה. ושאלמה מזהיר עוד (משלי יד, ז), "לך מנגד לאיש כסיל", ודוד המלך אומר (תהלים א, א), "אשרי האיש אשר לא הלך" וכו', וכבר פָּרְשׁוּ זְכוּנִים לְבָרְכָה (עבודה זרה י"ח ע"ב), "אם הלך סופו לעמד ואם עמד סופו לישוב". ואומר, (תהלים כו, ד-ה), "לא יִשְׁבְּתִי עִם מְתֵי שָׂוֵא", "שנאתי קהל מרעים" וכו'. אין לו לאדם אלא לטהר ולנקות בעצמו ולמנע רגליו מדרך ההמון השקועים בהבלי הזמן, וישיב רגליו אל חצרות ה' ואל משפנותיו. הוא שדוד עצמו מסים ואומר (שם פסוק ו), "אֶרְחֹץ בְּנִקְיוֹן כְּפִי וְאֶסְבְּבָה אֶת מִזְבְּחֶךָ ה'".

ואם יאָרַע לוֹ שִׁמְצָא בְּחֶבְרַת מִי שִׁילְעִיג עֲלָיו, לֹא יִשִׁית לְבוֹ אֶל הַלְעָג הַהוּא, אֲדַרְבָּא יִלְעָג עַל מַלְעִיגָיו וּבָזֵם, וְיַחֲשֵׁב בְּדַעְתּוֹ כִּי לֹלֵי הִיָּה לוֹ לְהַרְוִיחַ מִמוֹן הַרְבֵּה, הִהִיָּה מְנִיחַ מַה שֶׁהָיָה צָרִיךְ לָזֶה מִפְּנֵי חֶבְרָיו שֶׁלֹּא יִלְעָגוּ? כִּל-שֶׁפֶן שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְאָבֵד נִשְׁמָתוֹ מִפְּנֵי לַעַג. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה הִזְהִירוּ זְכוּנִים לְבָרְכָה (אבות ה, ט), "הֲנִי עַז פָּנָמוּ וְקַל פְּנִשָּׁר רִץ כְּצָבִי וְגַבּוֹר כְּאֵרִי לְעִשׂוֹת רָצוֹן אֲבִיךָ שֶׁבְּשָׂמִים". וְדוֹד אָמַר (תהלים קיט, מו), "וְאֲדַבְּרָה בְּעִדְתֶיךָ נֶגֶד מַלְכִים וְלֹא אֲבוֹשׁ", שָׂאף עַל פִּי שָׂרֵב הַמַּלְכִים עֶסְקָם וְדוֹרֵם בְּדַבְרֵי גְדוּלוֹת וְהַנְּאוֹת, וְדוֹד שֶׁהָיָה גַם כֵּן מְלֶךְ, לְכַאוֹרָה תִּהְיֶה לוֹ לְחַרְפָּה אִם בְּהִיּוֹתוֹ בְּחֶבְרַתָּם הִיָּה הוּא מְדַבֵּר בְּדַבְרֵי מוֹסֵר וְתוֹרָה, תַּחַת סִפְרוֹ מִן הַגְּדוּלוֹת וּמִתְעַנְּגוֹת בְּנֵי אָדָם כְּמוֹהֶם, הִנֵּה לֹא הִיָּה חֵשׁ לָזֶה כָּלֵל, וְלֹא הִיָּה לְבוֹ נִפְתָּה בְּהַבְלִים הָאֵלֶּה, אַחֲרֵי שֶׁכָּבַר הַשִּׁיג הָאֲמִתִּי, אֲלֵא מְפָרֵשׁ וְאוֹמֵר, "וְאֲדַבְּרָה בְּעִדְתֶיךָ נֶגֶד מַלְכִים וְלֹא אֲבוֹשׁ". וְיִשְׁעֶיהָ כְּמוֹ כֵּן אָמַר (ישעיה ג, ז), "עַל כֵּן שִׁמְתִי פְּנֵי כַחֲלָמִישׁ וְאֲדַע כִּי לֹא אֲבוֹשׁ".

וְרַעַה כְּסִילִים - הנעשה רַע (=חבר) לחוטאים. **שונים** - המתנהגים בשונה מהדרך הטובה. **ישיב רגליו** - יכוון דרכו.

